

17-5-2016

Ο ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΑΙΜΟΔΟΣΙΑ ΣΥΝΔΕΤΙΚΟΙ ΚΡΙΚΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

- Ο εθελοντισμός λειτουργεί θετικά στις αναπτυγμένες κοινωνίες;
- Σε εποχές κρίσης, όπως αυτή που διανύουμε σήμερα, ο εθελοντισμός είναι ευεργετικός;
- Η εθελοντική αιμοδοσία (κοινώς παραδεκτό) γιατί συμβάλλει στην κοινωνική συνοχή;
- Στις μικρές κοινωνίες είναι πιο εύκολη η ενεργοποίηση των πολιτών ως εθελοντών για κοινωνική παρέμβαση;
- Εκπαιδεύεται ή γεννιέται ένας εθελοντής;

Επιχειρώντας στην ανάδειξη ενός τόσο σημαντικού κοινωνικού θέματος, μάλιστα εν μέσω της μεγάλης οικονομικής κρίσης που διανύουμε και με όλες τις συνέπειες που δημιουργεί σε όλες πλέον τις κοινωνικές ομάδες, κυρίως όμως στις αδύναμες με αποκορύφωμα τους ανέργους, ο εθελοντισμός από ενεργούς και ευαισθητοποιημένους πολίτες λειτουργεί θεραπευτικά και βοηθητικά, ο οποίος μαλακώνει τις μεγάλες ρυτίδες και δυσκαμψίες του ελλειμματικού κοινωνικού κράτους αλλά και την άγρια όψη της κοινωνίας εξαιτίας της υπερβολής του Εγώ και της επικράτησης του ατομικισμού, θυσιάζοντας το συλλογικό συμφέρον έναντι της ικανοποίησης των ατομικών συμφερόντων.

Μέσα σε όλη αυτή τη γκρίζα κοινωνική κατάσταση η παρουσία και η δράση των εθελοντών πολιτών λειτουργούν ως πομπός ενδυνάμωσης της αλληλεγγύης και αλληλοβοήθειας, που όμως δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να υποκαταστήσουν ούτε να δικαιολογήσουν την αδυναμία του κοινωνικού κράτους να στηρίζει τις κοινωνικές δομές και πρόνοιας.

Ο εθελοντισμός εκφράζεται με την αλληλεγγύη, την αλληλοβοήθεια, τη συμπόνια, την άμβλυση ή και επίλυση προβλημάτων αδύναμων κοινωνικών ομάδων αλλά και συνανθρώπων μας που αδυνατούν να ικανοποιήσουν μόλις τις βασικές ανάγκες επιβίωσής τους.

Τέτοιες μορφές έκφρασης εθελοντισμού είναι οι έρανοι, η συγκέντρωση ρούχων, τροφίμων, φαρμάκων και συμμετέχει μεγάλος αριθμός πολιτών ανάλογα με τη δυνατότητα που έχει ο καθένας. Παρά τις μεγάλες δυσκολίες που έχει ο ελληνικός λαός βλέπουμε να προσφέρει ό,τι μπορεί, συναισθανόμενος τις μεγαλύτερες ανάγκες που έχουν κάποιοι συνάνθρωποί μας αλλά και κοινωνικές ομάδες.

Μία ακόμα έκφραση εθελοντισμού είναι η εθελοντική αιμοδοσία, η ανώτερη όλων των μορφών εθελοντισμού (περιβαλλοντική, πολιτιστική, διεθνιστική).

Έχει ανεκτίμητη αξία και είναι η αγάπη για την ίδια την ανθρώπινη ζωή και τη σωτηρία της. Εδώ ο εθελοντής που ενστερνίζεται αυτή την προσφορά προς τον άγνωστο πάσχοντα συνάνθρωπο, προσφέροντας αίμα από το δικό του για να βοηθήσει και να σώσει ζωές, γίνεται εθελοντής αιμοδότης συνειδητά χωρίς καμία εξωτερική πίεση αλλά μόνο από την εσωτερική ανάγκη που πηγάζει από τον ίδιο, προσφέροντας βοήθεια δίχως κανένα αντάλλαγμα.

Έτσι βλέπουμε τον εθελοντή αιμοδότη να οδηγείται στο Νοσοκομείο, στην κινητή ομάδα αιμοδοσίας ή να είναι μέλος Συλλόγου Εθελοντών αιμοδοτών (πρέπει να πούμε ότι είναι πολλοί για να συμβάλλουν στον ύψιστο αυτό σκοπό) για να προσφέρει το αγαθό αυτό που δεν παρασκευάζεται σε κανένα εργοστάσιο αλλά παράγεται μόνο από τον ανθρώπινο οργανισμό.

Ο εθελοντισμός λοιπόν και η εθελοντική αιμοδοσία λειτουργούν ως ένας πολύ δυνατός συνεκτικός ιστός στην πολυσύνθετη κοινωνική και οικονομική κρίση που περνάμε ως κοινωνία και ως χώρα, αντίδοτο και κίνητρο για να περισώσουμε τους κοινωνικούς θεσμούς, να αναδείξουμε την αλληλοβοήθεια, να αναζητήσουμε τη χαρά και την ικανοποίηση στη ζωή αλλά και την ψυχική υγεία μέσα από δώρα που δεν σχετίζονται με την αγορά και την πρόσκαιρη ικανοποίηση του καταναλωτισμού.

Ο Γάλλος κοινωνικός φιλόσοφος Αντρέ Γκορζ (A. Gorz) μιλώντας για την αξία του εθελοντισμού αναφέρει χαρακτηριστικά: *«Η έξοδος από τη σημερινή κρίση της κοινωνίας πρέπει να αναζητηθεί ταυτόχρονα σε λιγότερη αγορά, λιγότερο κράτος και περισσότερες ανταλλαγές που δεν κυριαρχούνται από το χρήμα ούτε από τη διάκριση ούτε από τη διοίκηση, αλλά θεμελιώνονται σε δίκτυα αλληλοβοήθειας, εθελοντικής συνεργασίας, αυτό-οργανωμένης αλληλεγγύης στην ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών.*

Οι εθελοντικές οργανώσεις σε μια τέτοια προοπτική έχουν να διαδραματίσουν ένα αυτόνομο και σημαντικό ρόλο στην κοινωνική πολιτική και στις ανθρώπινες σχέσεις «αμοιβαιότητας» από τις οποίες αναδύεται η όψη μιας άλλης κοινωνίας από εκείνη που παράγει ο καπιταλιστικός οικονομικός μηχανισμός».

Και επίκαιρα μπορούμε να πούμε τα λεγόμενα του μεγάλου παιδαγωγού και φιλοσόφου Παπανούτσου για την αρετή της φιλίας, αυτής της φιλίας που δίνει χαρά στον συνάνθρωπο που

αναδεικνύει το υψηλό ποιόν της ανθρωπιάς μας. Δίνουμε χαρά, αγαπούμε τον διπλανό μας δίχως να λειτουργούμε ανταποδοτικά, αλλά μόνο γιατί πιστεύουμε στις ουσιαστικές ανθρώπινες σχέσεις και στις οικουμενικές αξίες και αρχές που καθιστούν στην ολότητά τους την ηθική βάση για την επικράτηση της χαράς και της συνύπαρξης στηριζόμενη στην αλληλεγγύη, αλληλοβοήθεια, εντιμότητα, γνησιότητα, διαφάνεια, ανθρωπιά.

Η σημερινή κοινωνική πραγματικότητα με την επανάσταση της πληροφορικής, την αναποτελεσματικότητα των εθνικών πολιτικών και την παγκοσμιοποίηση καθώς έχουν αλλάξει το κοινωνικό πεδίο και το έχουν δυσκολέψει μη επιτρέποντας στον σύγχρονο άνθρωπο να λειτουργήσει ελεύθερα, παρατηρούμε ο εθελοντισμός να είναι μία μορφή έκφρασης του σύγχρονου ανθρώπου που θέλει να αλλάξει το δύσκολο κοινωνικό περιβάλλον και να το κάνει πιο φιλικό και πιο ανθρώπινο...μία πάλη ανάμεσα στις δύο όψεις της κοινωνίας... η γκρίζα όψη όπως τη βλέπουμε και στην κοιλάδα Εθελουσία (στο βιβλίο «*Η γέφυρα της ζωής*», εκδόσεις Εντύπωση, έτος έκδοσης 2015) αλλά και πώς την οραματίζονται οι πολίτες και παλεύουν να επικρατήσει μέσω των εθελοντικών οργανώσεων και τον εθελοντισμό σε όλες τις εκφάνσεις του, σαν τη Χώρα της ζωής με την επικράτηση της χαράς, την αλληλοβοήθεια, την αλληλεγγύη, την φιλία και την αμοιβαία συνύπαρξη όλων των κατοίκων.

Ο εθελοντής με την όλη του δράση που τον χαρακτηρίζει είναι η εξιδανικευμένη έννοια του ενεργού πολίτη που δρα, ενεργεί, δραστηριοποιείται έχοντας έντονη κοινωνική παρουσία και συλλογική συμπεριφορά χωρίς να έχει κανένα προσωπικό κέρδος αλλά μόνο συλλογική προσφορά.

Η εθελοντική συνείδηση που παισιώνεται με συλλογικές στάσεις, αξίες και αρχές είναι μια διαδικασία που καλλιεργείται από την παιδική ηλικία. Αρχικά η οικογένεια ως κοινωνικός θεσμός και βασικό κύτταρο της κοινωνίας είναι εκείνη που διαμορφώνει το κλίμα αλληλοβοήθειας και αλληλεγγύης ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας, εξαπλώνεται στο συγγενικό περιβάλλον για να επεκταθεί στην γειτονιά και στις φιλικές παρέες.

Ακολουθεί το σχολείο που μέσω της εκπαίδευσης και της απόκτησης μόρφωσης αλλά και των σχολικών δράσεων αποτελούν τη βάση για να αποκτούνται μέσω και της κοινωνικοποίησης εκείνες οι αντιλήψεις, στάσεις, αρχές και αξίες που προάγουν τον ανθρωπισμό και την ικανοποίηση από τη διάθεση προσφοράς και που λειτουργεί ως ένας αόρατος δυνατός όμως συνεκτικός ιστός στην κοινωνία μας, επιδιώκοντας έτσι στην αρμονική συνύπαρξη και στους νόμους της ηθικής.

Είναι τα απαραίτητα δομικά στοιχεία για να αντισταθούμε αλλά και να χτίσουμε μία κοινωνία «άλλη» πιο ανθρώπινη και πιο ευτυχισμένη με κύριο μοχλό τις ηθικές αξίες που απώλεσε ο σύγχρονος άνθρωπος.

Στις μικρές κοινωνίες η ενεργοποίηση των πολιτών προς τον εθελοντισμό είναι πιο εύκολη, αφού όλα γίνονται αντιληπτά εύκολα και όσες κοινωνικές δράσεις λαμβάνουν χώρα γίνονται ορατές όπως και τα αποτελέσματά τους.

Οι εθελοντικές ομάδες (αιμοδοσία, δωρεά οργάνων σώματος, αθλητισμός, κοινωνικό παντοπωλείο-φαρμακείο-φροντιστήριο, φιλοξενία αστέγων, κ.λ.π.) που φέρουν εις πέρας πολλές δράσεις αποτελεί θετική εικόνα και παρότρυνση, για να εμπλακούν όλο και περισσότεροι πολίτες σε εθελοντικές δράσεις, καθώς γνωρίζουν τα προβλήματα της τοπικής τους κοινωνίας αλλά και τον άνθρωπο της διπλανής πόρτας, τον γείτονα, τον συντοπίτη. Και κατά συνέπεια γνωρίζουν και τις ανάγκες του, πράγμα που κάνει αυθόρμητη την ενεργοποίησή τους και τη δράση τους, όταν έχουν ανάγκη συνάνθρωποι τους που τους γνωρίζουν και λειτουργεί αυτόματα μέσα τους η ανθρωπιά και η συμπαραστάση. Αλλά και σε επίπεδο τοπικών ζητημάτων αναπτύσσεται ευκολότερα κίνημα εθελοντών, όταν θέλουν να διοργανώσουν εκδηλώσεις πολιτισμού, ανάδειξης τοπικής ιστορίας, παρεμβάσεις για καθαριότητα σε κοινόχρηστους χώρους, οικοσυστήματα (ποτάμια, θάλασσες, υδροβιότοποι, λίμνες).

Οι παρεμβάσεις αυτές σε ζητήματα που αφορούν την τοπική κοινωνία λειτουργούν ενθαρρυντικά και προσελκύει και τους νέους, οι οποίοι δύσκολα εμπλέκονται σε εθελοντικές δράσεις. Βέβαια δεν εξωραΐζουμε την κατάσταση διότι μόνο το 0,3 % των πολιτών είναι εθελοντές... Και το κοινωνικό αυτό αίτημα καθίσταται αναγκαίο (Βερνίκος 2011).

Όμως, όπως τονίζει και η Άντα Αλαμάνου - υπεύθυνη Γραφείου Τύπου, χορηγιών και επικοινωνίας στην ΚΛΙΜΑΚΑ και συντονίστρια Προγράμματος στήριξης αστέγων:

«Παρατηρείται αύξηση τα τελευταία χρόνια στην χώρα μας του επιπέδου εθελοντικής προσφοράς, είτε μέσω ευαισθητοποιημένων πολιτών ή /και μέσω οργανωμένων δράσεων εθελοντικών φορέων, αλλά δεν θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο εθελοντισμός είναι ένα από τα διακριτά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας. Η έλλειψη παιδείας, ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τον χαρακτήρα, τις αξίες και τους στόχους του εθελοντισμού, καθώς και τα οφέλη που προκύπτουν σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, σε συνδυασμό με την κουλτούρα του life style, του ατομικισμού και της κατανάλωσης που επικράτησε τις τελευταίες δεκαετίες,

ενδεχομένως να είναι ανάμεσα στους βασικούς παράγοντες για τα χαμηλά επίπεδα εθελοντικής προσφοράς στη χώρα μας».

Και εδώ βέβαια μπορεί ο καθένας μας να αντιληφθεί και να απαντήσει αβίαστα ότι **εθελοντής δε γεννιέται κάποιος αλλά γίνεται, όταν εκπαιδευτεί κατάλληλα, όταν αποκτήσει την παιδεία και ενστερνιστεί τις πανανθρώπινες αξίες** (ειρήνη, δημοκρατία, ελευθερία, ισότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, εντιμότητα, αρετή) αλλά και **να πιστέψει στην αλλαγή αυτού του κόσμου**, έτσι ώστε με τη βοήθεια του εθελοντισμού μέσω της αυτό-οργάνωσης των πολιτών (και όχι για να βοηθήσουν το κράτος ούτε για να υποκαταστήσουν την ανεπάρκειά του) να δείξουν τον άλλον δρόμο, εκείνο τον δρόμο που είναι η «ερά οδός» για μια κοινωνία πιο ανθρώπινη, οικοδομημένη από στέρεες και γνήσιες ανθρώπινες σχέσεις.

Σύμφωνα με τον καθηγητή (ΕΜΠ) Παρασκευά Ν. Παρασκευόπουλο, «έχουμε ένα μεγάλο πρόβλημα, εκείνο των ανθρώπινων προτύπων. Οι πιο πολλοί έχουν τη γνώμη ότι σήμερα δεν υπάρχουν πρότυπα και ότι τα νέα σπρώχνουν τους νέους μας στα επουσιώδη και εφήμερα...Αυτή η διαπίστωση είναι σωστή και έχει ως επακόλουθο την επικράτηση των υλικών αγαθών. Μόνο όταν αντιστρέψουμε την κατάσταση υπέρ των πνευματικών αγαθών.... Παντού υπάρχουν οι πολλοί 90% που ενδιαφέρονται για τον εαυτούλη τους.....ποδοπατώντας αξίες και ιδανικά. Υπάρχουν όμως παντού και οι ολίγοι 10% που σε πείσμα της περιρρέουσας ατμόσφαιρας, στέκονται όρθιοι και δίνουν τη μάχη για έναν καλύτερο και ανώτερο τρόπο ζωής. Εδώ ταιριάζει να θυμηθούμε τα λόγια του σοφού μας Χείλωνα: «Στην πέτρα δοκιμάζεται το χρυσάφι αλλά στο χρυσάφι δοκιμάζεται ο άνθρωπος».

Χωρίς τον ιστό των ανθρώπινων αξιών δεν μπορούμε να ανεβάσουμε τον άνθρωπο ψηλά και να τον κάνουμε πιο ανθρώπινο».

Και το σύνθημα του φετινού εορτασμού της παγκόσμιας ημέρας του εθελοντή αιμοδότη 14 Ιουνίου 2016 :

«Κάνω αυτό που θα ήθελα να κάνουν οι άλλοι για μένα»

είναι δεικτικό της ανάγκης αυτής, ο άνθρωπος να γίνει περισσότερο ανθρώπινος, υπενθυμίζοντάς μας αυτό που μπορεί να μας προκύψει ανά πάσα στιγμή, το πρόβλημα υγείας:

Ας γίνουμε λοιπόν πρότυπα των άλλων ξεκινώντας εμείς από τους εαυτούς μας γι'αυτό που θέλουμε να κάνουν οι άλλοι για εμάς...ώστε να ακολουθήσουν το παράδειγμά μας.

Εκπαιδευτικός-συγγραφέας
Κατερίνα Ντάση